

**Modře označené štítky znamenají,
že není zaplacené předplatné!
Předplatné na jeden rok je
32,90+ 2,10 (GST) = 35 kan. dolarů
Cena 1.41 + 0.09 (GST) = 1.50 dolaru.**

Agreement # 40005374/ Registration # 09089

*Datum, dokdy jsou
noviny předplacené,
je v pravém horním
rohu štítku!*

J Time
Committed
À dé lai
convenu

Telefon: 416/530-4222
Fax: 416/530-0069
E-mail: abe@zpravy.ca
abe@satellite1-416.com

ČESKOSLOVENSKÝ ČTRNÁCTIDENÍK - CZECHOSLOVAK BI-WEEKLY

No. 8.

(383.)

Vol. 17.

satellite **1-416**

Thursday,

April 19,

2007

Published by ABE, P. O. Box 176, Station „E“, Toronto, Ontario, Canada M6H 4E2

www.satellite1-416.com nebo www.zpravy.org nebo www.zpravy.ca

Čapek a Klaus

Moje generace měla smůlu, že chodila do školy v době, kterou by klasik nazval *Temnem*. Jenže měla štěstí, že nás občas učili profesori odkojení První republikou. Dnešní studenti mají štěstí, že žijí v době *Obrození*, ale většinou je bohužel učí generace, která nastoupila na pedagogická učiliště po roce 1968. Pedagogické, právnické a novinářské fakulty měly v době normalizace nejtvrdší politický výběr studentů a v osmnácti či devatenácti letech maturant s průměrnou inteligencí se takovým institucím vyhýbal jako čert kříži. Tím nechci hodit všechny do jednoho pytle. Na štěstí se komunistům nepodařila dokonalá selekce, ale pokud někdo vkládá naději do mladých právníků, soudců, či čeká rychlou přeměnu společnosti prostřednictvím vzdělání nebo očekává objektivní žurnalistiku, tak si možná ještě chvíli počká. Nová generace totiž musí vybudovat nové prostředí, vztahy, novou kulturu a to někdy trvá i několik generací, tak jako trvalo i několik generací tuto kulturu zničit.

Dobry učitel není ten, který nalije trychtýřem žákům do hlavy spoustu vědomostí, ale ten, který je dokáže naučit samostatně myslet. Po léta jsme totiž ve škole papouškovali, že Karel Čapek je pravicovým autorem, až jednou přišel místo onemocnělého profesora Blumauera profesor Zlatohlávek. Na otázku, jestli známe některého pravicového autora z první republiky, kdosi odpověděl: „Čapek!“ Tak ho vyhodil od tabule. Pak nám velice logicky vysvětlil, že autor *První party* o životě horníků nemůže být pravicovým autorem. Karel Čapek se totiž vždy zastává lidí, kteří jsou sociálně slabí, kteří jsou na okraji společnosti. Nevidí štěstí v bohatství a v tržní ekonomice.

I ve hře, kterou uvedlo Nové divadlo *Adam stvořitel* nakonec lidstvo nezachraňuje někdo z horních deseti tisíc nebo Blaničtí rytíři, ale lidský *Zmetek*, člověk, do kterého si každý může kopnout. I v *R. U. R.* zůstává poslední z lidí - zedník, který v okamžicích deprese utíká na lešení. Čapkovy eseje *Proč nejsem komunista?* nevznikla proto, že by to chtěl slavný spisovatel komunistům nandat, ale protože musel jasně dát najevo, že s touto partičkou, s tímto myšlením, nemá nic společného. Musel totiž čelit obviněním, že je tak doleva...

Pokud Václav Klaus po vzoru Karla Čapka napíše *Proč nejsem sociální demokrat?*, tak to není reakce na to, že by ho někdo podezíral ze sociálního cítění, že by nadřoval dělníkům. Naopak Václav Klaus v těchto dnech napomenul představitele Škodovky, když chtěli zvýšit platy zaměstnancům, že by se tím mohla rozjet inflační spirála a na pracující lid, že musí být přísno. Václav Klaus skutečně není sociální demokrat. Možná, že by spíše bylo zajímavé, kdyby někdo napsal eseje *Proč Jiří Paroubek není sociální demokrat?*, ale to již je o něčem jiném.

Václav Klaus tedy není sociální demokrat. Nyní se pustil do environmentalistické hrozby. Na tomto místě zdůrazňuji to, co všichni víte: *Václav Klaus není environmentalistou*. Výroky Václava Klause k této otázce jsou časté. Někdy dlouhé, jindy kratší a tak jsem byl napomenut, možná po právu, že skutečné stanovisko je na serveru *České noviny* od ČTK autorizované ředitelem tiskového odboru Hradu Petrem Hájkem, nikoliv to, co bylo otištěné ve zkrácené podobě v předminulém *Satellitu*.

Václav Klaus zde říká: *Ukazuje se, že v diskusi o klimatických změnách nejsme svědky střetu různých názorů na životní prostředí, ale střetu názorů na lidskou svobodu*. Nezbyvá než souhlasit. Otázkou je, co si představujeme pod pojmem lidská svoboda. U Čapka je svoboda spojená se zodpovědností. Je člověk v znečištěném ovzduší svobodnější, když musí mít zavřená okna a nemůže se v létě ani proběhnout? Je omezením lidské svobody, když se omezí automobilová doprava ve velkoměstech anebo více omezuje lidský pohyb jízda přískokem, která se mnoho neliší od cestovní rychlosti našich babiček na velocipédech?

Václav Klaus vidí nebezpečí v *omezování ekonomického růstu, spotřeby a lidského chování* a naopak považuje za „*prokázanou skutečnost*“, že čím vyšší je bohatství společnosti, tím vyšší je kvalita životního prostředí. V tomto bodě už ale s panem prezidentem skutečně nemohu souhlasit. Mám pocit, že *kvalitní životní prostředí* produkuje i zdravého jedince. V roce 2005 jsem byl v jedné z relativně nejchudších evropských zemí v *Černé Hoře*, přesto tam obyvatelstvo vypadalo zdravější než kdekoli v Evropě a už se to nedá porovnat se Spojenými státy, kde se cvalící vykulí ze svých přibližovadel, aby využili svoji lidskou svobodu v nejbližším nákupním středisku.

Václav Klaus navrhuje zajistit lidskou svobodu, fundamentální ekonomické mechanismy, jakými jsou svobodný trh, fungující systém cen a jasně definovaná vlastnická práva. Opět nezbyvá než souhlasit. *Jenže*, co je to svobodný trh? Je ve

Filmy našich let...

...ze začátečních slabik těchto slov vznikl název festivalu *Finále*. Začal v Plzni v době, kdy česká kinematografie sbírala na mezinárodních festivalech jedno ocenění za druhým. Skromné začátky připomíná fotografie z roku 1968. O tom jaký bude ten letošní - dvacátý, o tom se dovíte v příštím čísle. I letos je *Satellite* oficiálním mediálním partnerem tohoto festivalu.

společnosti, kdy je nám 24 hodin vtlačováno do hlavy, že musíme mít určitý životní styl, svobodný trh? Co když já ty věci, které jsou na *svobodném trhu* vůbec nepotřebuji, ale potřebuji něco docela jiného. Třeba potřebuji chvíli volného času, zamyslet se, promluvit se svými známými, mít čas na duchovní věci, na rodinu. Jak jsme mohli vidět v dokumentu *Český sen*, jsou rodiny, pro které je vyvrcholením nedělního odpoledne vycházka do nákupního centra. Je vůbec v době reklamy ještě *svobodný trh*? Vždyť je stále těžší a těžší žít bez mobilního telefonu, počítače, televize, rádia nebo auta. Musíme-li vlastnit tyto věci, jsme svobodnější? Není to právě ten *trh*, co nás znesvobodňuje? Není vůbec pojem *svobodný trh* nesmyslem?

Ukazuje se, že *svobodný trh* v kultuře vede k průměrnosti. Z toho důvodu si třeba někteří filmaři jako dánský režisér Lars von Trier (shodou okolností se narodil v roce 1956, ve stejném roce, kdy Ingmar Bergman natočil *Sedmou pečetí*) stanovili určité limity. Ve sportu zvítězilo platové omezení pro hráče v NHL, jinak hrozil krach a zánik soutěže. Takhle to skončilo pouze s roční přestávkou... Michel Platini volá po stropu pro fotbalové kluby v Evropě. Poté, co zmizela bariéra, že v jednom klubu nesmí hrát určité množství cizinců, se má objevit jiné omezení. Nůžky se totiž otevřely tak, že kluby z chudších zemí nemají šanci proniknout mezi evropskou špičku, kde vynikající hráči sedí za neuvěřitelné peníze na střídačce.

Není pravdou, že by člověk byl schopen žít bez boha či bohů. Komunismus byl náboženstvím, přestože proklamoval ateismus. Zrovna tak, a v tom má Václav Klaus pravdu, se může stát environmentalismus náboženstvím. Stejným náboženstvím však může být Klausova víra v ekonomický vývoj společnosti, kdy Karla Marxe nahradí Fridrich Hayek.

Karel Čapek na rozdíl od Václava Klause si tyto limity uvědomoval. Pokud je člověk nevezme vážně nebo je chce zničit dostane se do role *Adama Stvořitele*, který je ničím symbolicky kanónem. Jenže pak přicházejí nová omezení ještě banálnější, ještě více znesvobodňující. Společnost potřebuje určitá omezení a pokud to budou pouze omezení v otázce životního prostředí, nebude to tak strašné.

Václav Klaus klade správně důraz na vlastnická práva. Je nutné si uvědomit, že člověk však nemá vlastnická práva na tuto zemi.

Aleš Březina
